

משפט הספרים – דידן נצח

,

מאת

, "

סקירה כללית ממשפט הספרים, נדפסה ב"ספריית ליובאוויטש" עמודים קעח-קפא.
המענות וההוראות שקבלתי בתקופה ההיא מכ"ק אדמו"ר זי"ע, נדפסו ב"עבודת
הקודש" ע' קט-קיד; קכד-ט.
סקירה מורחבת יותר נלקטה ע"י ה'ת' שמואל ש"י לובעצקי, ונדפסה בקובץ "דין
נצח".

גם נדפסה חוברת "ה' טבת דין נצח", סיפור תמציתי של אירועים סביב משפט
הספרים, ע"י הרב משה ש"י בוגומילסקי.

בחוברת זו באים הפרטים שהייתי מעורב בהם אישית, סקירת השתלשלות
המאורעות, תצלומי התכתבויות ודיווחים, לפני, בעת ואחרי תקופת המשפט.

שלום דובער לוי

ה	א. רקע
ו	ב. לקיחת הספרים ומכירתם
ז	ג. מסירת הדברים לרבי
ז	ד. מאמרים בעיתון "כפר חב"ד"
ח	ה. עריכת התיק על פי המסמכים
ט	ו. התייעצות עם עורכי הדין
י	ז. בדיקת הספרים הגנובים
י	ח. החקירות ודרישות
יא	ט. הדיונים עם הרח"ל
יג	י. החקירות שחקרו אותי
יד	יא. השאלות ששאלו אצל הרבי
יד	יב. דיווחים לרבי
טו	יג. ההתעסקות בתקופת המשפט
טז	יד. הסיכומים שאחרי המשפט
יז	טו. רכישת הספרים בחזרה
יט	טז. חזרת הספרים והו"ל דרך אמונה
כא	יז. לחץ עבודה
כב	יח. החזרת 11 הספרים האחרונים

[באותה תקופה היה הרח"ל נכנס מזמן לזמן ליחידות אצל הרבי, כאשר בכל יחידות כזו היו שוהים מספר שעות, ומשוחחים בעניני ספרים (ספרות ועוד).

התיישבתי וכתבתי מיד את כל זאת לרבי, וסיימתי בשאלה:

היש מקום שאתעסק בזה – בסגרת עבודתי בהספריה?

ראיתי הספריה, ולדעתי אפשר במשך כמה שבועות להקים ארונות ולהכניס בהם הספרים הנ"ל, ואז יהי מקום לשער האפשרויות למיין אותם וכו'.

שלום דובער לוין

והרבי ענה לי (ראה עבודת הקודש ע' קכת):

מופרך לגמרי לערב שתי הספריות, ולפלא הכי גדול – שיכנס לעניני "פוליטיקה". ויתירה מזו גם אותי רוצה להכניס בזה.

מהירח[שאי].

- רק אז נודע לי שיש כאן בעיה רצינית של סכסוך פנימי.

א. רקע

כשהתקבלתי למשרה של ניהול "ספריית המרכז לעניני חנוך" [ספריית המל"ח], בשלהי חורף תשל"ז, לא היה לי שום מושג אודות איזושהו סכסוך בקשר לבעלות הספריה.

ידעתי רק שיש שתי מחלקות לספריה:

(א) אוסף הספרים שעל ידי כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, הממוקם ב-770 (בקומת המרתף ובחדר היחידות שבקומה השניה), ומנוהל ע"י הספרן ר' חיים ליברמן [רח"ל].

(ב) אוסף הספרים שעל ידי הרבי, שנמצא בבית הצמוד ל-770, אשר הרבי מינה אותי לנהל אותו.

התיידדתי עם הרח"ל, והייתי מתייעץ עמו בכל פרט הקשור לניהול הספריה. הוא אף היה מייעץ לי בקשר לנושאי מחקר ועריכה שהייתי עסוק בהם במסגרת עבודתי בספריה.

כך נמשך הדבר במשך שלוש שנים, עד קיץ תש"מ; שאז מגיע אלי הרח"ל, ואומר לי כך:

תראה אני כבר זקן מדאי מכדי לנהל בעצמי את אוסף ספרי כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע [באותו קיץ מלאו לו 88 שנים], החלטנו אם כן לבקש אותך, אשר בד בבד עם ניהול ספריית המל"ח תנהל גם את האוסף של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע אשר ב-770.

ועוד הוסיף ואמר:

זאת היא גם הבקשה של הרבנית חנה גוראריי [בתו של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע], אשר מבקשת שתעלה אליה לדירתה אשר בקומה העליונה של 770, והיא תבקש אותך אישית בנושא.

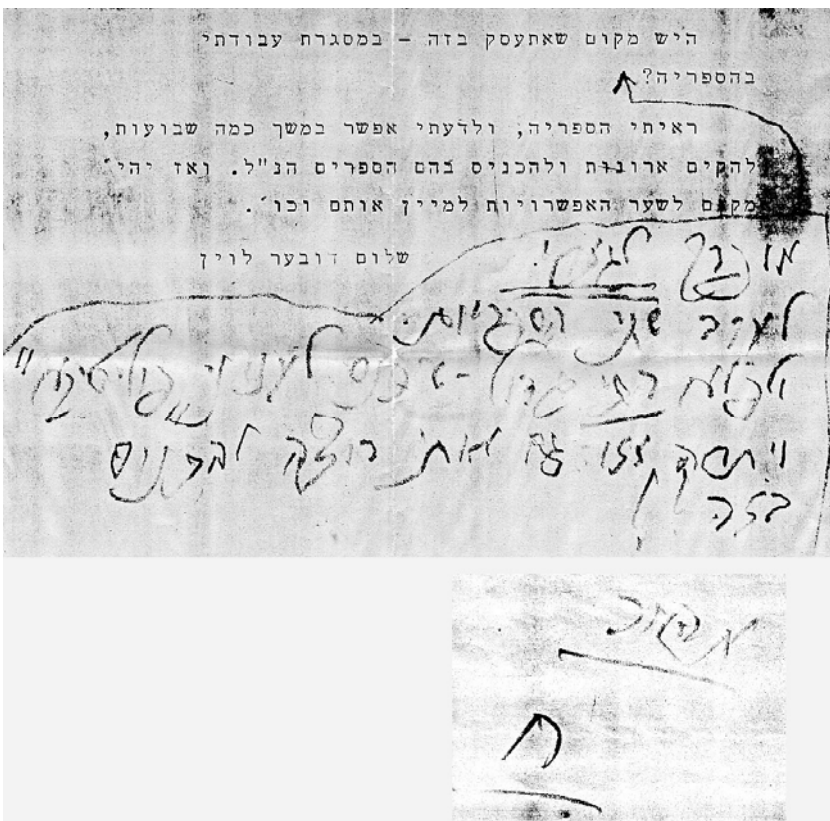
עליתי אליה, וגם היא אמרה לי את אותן הדברים שאמר לי הרח"ל.

עניתי לשניהם:

איני יכול להשיב על כך בעצמי, אשאל אצל הרבי וכן אעשה.

אז הוסיף ואמר לי הרח"ל:

תראה, אני חושב להיות מחר אצל הרבי ואדבר איתו גם בנושא זה, ונראה מה יאמר.

ארונות מלאים ספרים וכתבי יד; אלא שאליהם לא היתה גישה למנהל החדש - ר' יצחק וילהלם, כי אם לאוסף המרכזי שבקומת המרתף.

ב. לקיחת הספרים ומכירתם

לקיחת הספרים ומכירתם ע"י הנכד, התחילה כבר בתחילת חורף תשמ"ה.

את הספרים לקח בעיקר מחדר היחידות של הרבי הקודם, כי לשם לא היתה לר"י וילהלם גישה, כאמור לעיל.

הפעם הראשונה שנודע לי על משהו חשוד היה בסמיכות לחנוכה תשמ"ה, ובהקדים:

במשך כל השנים, לפרקים היה מגיע הנכד בערי גורארי' לשהות בשבת אצל הוריו ב-770. בחורף תשמ"ה התחיל לבוא כמעט לכל שבת ושבת. ומעניין הדבר שהיה מגיע עם שני מזוודות.

הבחור מאיר שלמה ש"י יוניק, היה עוזר בשבתות בביתו של הרש"ג. במוצאי שבת היה הנכד מבקשו לעזור לו בנשיאת המזוודות.

פעם אחד מילא מאיר שלמה את בקשתו של בערי, אבל מאד התפלא מדוע המזוודות הן כל כך כבדות. שוב חשב לעצמו, וכי מדוע צריך אני לעזור לבערי לשאת מזוודות כבדות אלו.

במוצאי שבת, רגיל אני לבוא למשרדי בספריה. לפתע מגיע אלי מאיר שלמה, ואומר לי: אחכה כאן עד שאראה מהחלון כי בערי נסע לביתו.

שאלתי למה? והשיב לי: הוא מבקש ממני לשאת את המזוודות הכבדות שלו, ואיני רוצה. אז אחרי שהוא יסע, אעלה לדירת רש"ג, לעזור קצת להתארגן אחרי השבת.

כל הנושא היה מוזר; אבל מכאן ועד לחשוד שמשוהו רציני מאד קורה כאן, עדיין הדרך רחוקה. ולא עלה זה בלבנו כלל. כך עברו ימי החורף.

*

בסביבות ימי הפורים, בא אלי הר"י וילהלם, מבוהל, ואומר: אני חושד שיש כאן גנב, נראה לי שחסרים כמה ספרים יקרי ערך בספריה.

מעשה שהי' כך היה: אחרי שסיים בערי לקחת את הספרים יקרי הערך שהיו מונחים בחדר היחידות שבקומה השניה, התחיל לקחת גם ספרים יקרי הערך שבספריה בקומת קרקע, וכאן הבחין הר"י וילהלם שהספרים חסרים.

לא ידענו במי לחשוד, ואחרי התייעצות עם ר' חיים ברוך ש"י הלברשטם, הוא חיבר מכשיר

*

[למרות שהסכסוך הרשמי התחיל בתשמ"ה, זה הי' רק החלק הגלוי; העימות הפנימי התחיל כבר בשנת תשי"א, אחרי שהרבי קיבל הנשיאות.

הם רצו לחלק את הספריה בין יורשי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, והרבי השיב, שאין זה רכוש פרטי ששייכת בו חלוקה בין היורשים, כי אם הספריה שייכת לתנועת חב"ד. הרבי לא הרשה לחלק הספרים, וכך נשארו כל הספרים ביחד, תחת פיקוחו של הספרן הרח"ל.

אף שבחוץ לא ידעו מזה כלום, ולא ידעו מדוע הספריה הזאת נפרדת מהספריה שישד הרבי באותה תקופה, ונקראה "ספריית המרכז לעניני חנוך" (ראה ספריית ליובאוויטש פרק י), ומדוע המפתחות לספריה נמצאים רק אצל הספרן רח"ל, ואצל הבת מרת חנה גורארי'.

*

כיון שהרח"ל היה אמור להכנס ליחידות אצל הרבי, וכיון שהוא אמר לי, כי בדעתו לבקש אצל הרבי, שירשה לי לנהל את שתי הספריות.

פחדתי שזה יראה כאילו – אחרי שהרבי השיב לי בשלילה, יעצתי לרח"ל לבקש שוב אצל הרבי, שירשה לי להיות הספרן בשתי הספריות; לכן כתבתי מיד באותו יום פתקה קצרה לרבי, להודיע, כי הרח"ל אמר לי שהולך לדבר בזה עם הרבי.

למחרת סיפר לי הרח"ל, כי באמצע היחידות הוא שאל זאת אצל הרבי, והרבי שתק ולא הגיב כלל, עד שעברו לנושא אחר. וכך ירד הנושא מהפרק.

*

כיון שלמעשה לא יכל עוד הרח"ל לנהל את הספריה בעצמו, לכן הצעתי את העבודה הזאת אל ר' יצחק וילהלם (שעבד עד אז תחת פיקוחי, בספריית המל"ח).

באותה תקופה היתה ב-770 קופת "בדק הבית", שעליה היו ממונים ר' חיים ברוך ש"י הלברשטם, ר' אברהם ש"י ליפסקר ור' יצחק ש"י שפרינגר.

סוכם אם כן, שהקופה הזאת תהי' אחראית גם על התקציב והמשכורת לניהול הספריה – ע"י ר' יצחק וילהלם, שעסק בסידור וניהול האוסף הזה שבקומת המרתף.

באותה תקופה גר הרח"ל בדירת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, שבקומה השניה של 770. בדירה הזאת נמצא גם חדר היחידות, שבו ממוקמים

וכו' וכו'. ובאם יש משהו חשוב, עם מי צריך לדבר.

הבנתי מיד כוונתו, שנודע לו מכל הנ"ל מכיוון אחר. אמנם לא הייתי מוכן להתחלק אתו בפרטים.

השבתי לו: היחיד שיכול לדעת הוא המזכיר ר' בנימין קליין.

עוד לפני שהוא הספיק לגשת לר' בנימין, נגשתי לר' בנימין, ספרתי לו הכל, ואמרתי לו: כשיבוא אליו יהושע שלמה, תנסה לקבל ממנו את כל הפרטים שהוא יודע, אבל אל תספר לו כלום ממה שקורה. וכן עשה.

בין השאר סיפר לו, כי בערי מוכר לאספנים ספרים שהוא לוקח מהספריה.

*

אחרי שהרבנית סיפרה הכל לרבי, קרא הרבי לגיסו הרב שמריי ע"ה גוראריי (הרש"ג, אביו של הנכד בערי) ודיבר אתו בזה, ואף הורה לו מה ואיך לדבר עם בנו בזה. וכן עשה [זה נודע לנו אח"כ]. ובסוף אמר לו הרבי, שאם עד י"ב תמוז לא יהי פתרון לנושא, הרבי ידבר בזה ברבים.

בר"ח תמוז, קרא הרבי לחדרו את חברי הנהלת אגודת חסידי חב"ד, ודיבר אתם אודות הקטרוגים שיש על 770 ועל הספריה, וכי יש לבנות 770 גם בכפר חב"ד.

איש מהקרואים לא הבין מאומה במה מדובר, וגם אנחנו לא דברנו מאומה.

בי"ב תמוז היתה השיחה הראשונה, וההמשך ידוע.

ד. מאמרים בעיתון "כפר חב"ד"

מיד אחרי השיחות בי"ב תמוז ובט"ו תמוז, התיישבתי ללמוד את הנושא עפ"י המסמכים שבהישג ידי, ובהתאם לזה כתבתי מאמר על מנת לפרסמו בעיתון "כפר חב"ד".

מטרת המאמר היה: כיון שנושא הספרים עדיין לא היה מוכר כל כך לקהל, לכן אבאר לפני קהל הקוראים את הרקע ההסטורי של השתדלות כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ליסד את הספריה, והדרכים שבה נהג לרכוש את הספרים עבור הספריה.

לפני משלוח המאמר מסרתי העתק לרבי, וכתבתי:

ב"ה יום ה' כ"ב תמוז

כ"ק אדמו"ר שליט"א

לדלת הספריה, וכשזה יפתח יתחיל המכשיר לצפצף במשרד של רח"ב הלבפשטס.

כשר"י וילהלם היה בא לעבודה הוא היה מנתק את המכשיר, וכשלא היה שם, היה המכשיר מופעל.

בימי הפסח, לא נראתה שום פריצה. גם לא בימים האחרונים של פסח. אמנם בעת ההתוועדות במוצאי אחש"פ, ניתק הרח"ב הלבפשטס את המכשיר.

אחרי ההתוועדות, בום! הר"י וילהלם נכנס לספריה, ורואה שוב ספרים חסרים, שנלקחו בעת ההתוועדות [למותר להעיר, שבערי גוראריי שהה בחג ב-770].

מיד בא לספר לי, ונכנסנו להלם. לא רצינו לדון בנושא ב770, והלכנו לפינת איסטרן פארקוויי - אלבאני לשוחח ולדון, חשדנו באיזה בחור מסיבה כל שהיא. ולא ידענו את נפשנו מרוב צער.

באותה תקופה הוכנס לסוד הדברים גם ר' בערל ע"ה יוניק.

במשך החודש שלאחרי החג היו התייעצויות, והוחלט להפעיל וידאו מבחוץ, 24 שעות ביממה, לראות מי נכנס בדלת.

את הוידאו התקינו משך זמן לפני חג השבועות.

במוצאי חג השבועות, בום! שוב חסרים ספרים, ומיד נראה בוידאו בערי גוראריי יוצא מהספריה עם ספרים ביד.

הלם כזה לא חלמנו עליו אפילו בחלומות הכי אפלים.

ג. מסירת הדברים לרבי

בסוף הוחלט שרח"ב הלבפשטס יספר את הסיפור לרבנית, והיא כבר תדע בעצמה, אם ואיך להודיע לרבי. וכן עשה.

באותה תקופה הוכנס לסוד הדברים גם המזכיר ר' בנימין שי קליין.

*

ר' יהושע שלמה שי צירקינד הוא אחד מהשלוחים, שנשלחו לארץ הקודש בשנת תשל"ז. הוא עסק בספרים עתיקים ונדירים, ובא לרבי לקראת חג השבועות.

באסרו חג השבועות הוא נגש אלי ואומר לי, כי דבר נחוץ אליו לדבר אתי. ומתחיל לשאול אותי מי אחראי על אוסף הספרים של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, ומי יש לו רשות הכניסה לשם

במכתבים האלו דנתי בכל הפרטים הקשורים למשפט:

ב"ה יום ועש"ק תשובה ה'תשמ"ו

השתדלתי לעשות היום בירור יסודי בקשר לחשבונות הבנק הקשורים לספריה, ואלו התוצאות...

*

ב"ה עחה"ס ה'תשמ"ו

עד עתה הצגתי בעיקר הוכחות בעלות "ליובאוויטש" בכלל ו"אגודת חב"ד" בפרט על הספרים בספריה. הפעם אבא לבאר התשובות להוכחות שהצד השני עומד להביא שהוא רכוש פרטי...

נעבור עתה לנושא השני, שכבר הרביתי להוכיח, שבמשך כל השנים היתה הספריה שייכת לתנועת ליובאוויטש, וגם השם של הספריה הוא "ספרית ליובאוויטש"...

*

ב"ה ב' דחומ"ס ה'תשמ"ו

כבוד העו"ד ר' נתן שי' לוי

שלום וברכה!

מצו"ב צילום ארבע מכתבים נוספים של הרב פייגין להר"י דזייקאבסאן, כבקשתו...

המכתבים מארכיון דזייקאבסאן ... יש בו כעשרים אלף מכתבים ומסמכים מהשנים תרפ"ו-תש"י...

*

ב"ה יום ועש"ק פר' נח ה'תשמ"ו

כבקשתו מצו"ב כמה מברקים מקיץ תרפ"ט בהם מפורש שהכסף להוצאות הנסיעה לארה"ב באה מאת אגו"ח בארה"ב...

*

ב"ה יום ג' כ"ח מ"ח

עדיין לא דברנו כלל על הסוגיא של הכתבים...

ועוד יש להאריך בכל הדברים האלו. יספיק דברים קצרים אלו בתור התחלה.

שלום דובער לוי

*

ב"ה מוצש"ק פר' תולדות

כבוד העו"ד נתן שי' לוי

כ"ז מצאתי לנחוץ להבהיר, ועוד יש אלפי פרטים בפרשה, שאינני מפרש כאן, ושוחחתי עליהם בפרטיות עם העו"ד וה"מומחים" הנ"ל, ועם וילהלם הנ"ל.

שלום דובער לוי

המכתב במילואו – לקמן ע' כג.

1. התייעצות עם עורכי הדין

נחזור לימי תחלת מנ"א ה'תשמ"ה:

למחרת מודיע לי הר"י קרינסקי, כי העו"ד נתן לוי יבוא לבקר אותנו בספריה ולהכין תוכנית פעולה.

הר"י שי' קרינסקי והרא"י שי' שמטוב באו לספריה יחד עם העו"ד ר' נתן שי' לוי, הציגו אותנו (הר"י וילהלם ואני) בפניו, והראנו להם את הספריה.

הר"י קרינסקי הוצרך לעזוב מיד את הספריה (להסיע את הרבי לאוהל), ואח"כ עזב גם הרא"י שם טוב, ואילו העו"ד נתן לוי נשאר לשוחח אתנו במשך כמה שעות, עד שהיה ברור לנו באיזה כיוון הולכים ואיזה סוג מסמכים אנו מחפשים.

*

כעבור ימים אחדים מודיע לי הר"י קרינסקי, כי הוכנס עו"ד נוסף לנושא, הוא העו"ד ר' יוסף (ג'רל) שי' שעסטאק, וכי הוא יבוא להכיר את הנושא מקרוב, וישבנו אתו כמה שעות במשרד של הר"י קרינסקי.

בסוף אמר, שהוא עדיין אינו בקי בכל הפרטים המסועפים, ולכן מבקש שאני אבוא אליו למשרדו בפילדלפיה, לשוחח אתו במשך יום תמים, לתת לו רקע בכל הנושא לפרטיו.

הרא"י שמטוב לקח אותי למשרדו של העו"ד שעסטאק בפילדלפיה, השאיר אותי למשך כל היום, ובערב בא שוב לאסוף אותי.

*

במשך חודשים אלו נפגשנו גם כמה פעמים עם העו"ד השלישי, ר' שמחה (סעט) שי' וואקסמאן (עוזרו של העו"ד ר' נתן לוי), להכין גם אותו בנושא המשפט, ולדון אתו בכל פרטי ההכנות למשפט.

אחרי שעורכי הדין קבלו את הרקע, עמדתי אתם בקשר טלפוני הדוק במשך כל חודש אלול ותשרי, וגם התכתבתי אתם דרך פקסים. העו"ד נתן לוי קורא עברית, והייתי כותב לו בעברית והוא היה משיב לי בטלפון.

כעבור חודשיים, בחודש מ"ח ה'תשמ"ו, הוצרכתי לכתוב דו"ח לבית המשפט, ושם סקרתי גם את מה שמצאנו במחסן ובכספות שבבנקים.

כתבתי את הדו"ח בעברית, והוא תורגם לאנגלית ע"י המשרד של המל"ח, ונשלח אל העו"ד.

אחרי כמה שיחות עם העו"ד ותיקונים שונים במסמך, חתמתי עליו והעברתי לידי העו"ד, שמסרוהו לבית המשפט.

ח. החקירות ודרישות

באמצע תשרי הודיעני העו"ד ר' נתן לוי, שמיד באסרו חג הסוכות, הוא צריך לתחקר את הרח"ל, וכיון שעדיין אינו בקי בנושא די הצורך, הוא צריך שאכין אותו לכך, ושאשב לידו בעת החקירות ודרישות – לייצג את אגודת חב"ד, ולעזור לו בעת החקירות.

*

ההתוועדות בשמח"ת הסתיימה מאוחר, אבל הוכרחתי לקום לפנות בוקר, ולכן הלכתי לנוח מיד עם סיום ההתוועדות, ולא נשארתי עד סוף חלוקת הכוס של ברכה.

למרות שאני נסעתי לייצג את צד התובע – אגודת חב"ד, ואילו הרח"ל נסע מטעם הנתבע, מכל מקום נסענו שנינו באותה מכונית. וכבר בשעה 9 בבוקר הגענו למשרד העו"ד שבו התקיימו החקירות ודרישות.

שלושה ימים תמימים התקיים התיחקור של הרח"ל. ביום השלישי הגיע גם הר"י קרינסקי, שישב יחד אתנו, להכין שאלות עבור העו"ד,

כבקשתך אסקור בזה בקצרה את נושא המעמד, ונושא תמיכת הרבי ע"י החסידים, בחב"ד ואצל שאר החסידים...

ע"פ הקדמה זו יש למצוא דרך להסביר גם בבית המשפט את דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחותיו, על דבר "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", ולכן אין בזה חוקי הירושה הרגילים.

מטעם זה היו צריכים גם כל החפצים הקדושים האלו להכנס למוזיאון שבספרית ליובאוויטש, לאות קדוש ולמזכרת.

שלום דובער לוי

*

ב"ה יום ב' י"א כסלו ה'תשמ"ו

ברצוני להוסיף בזה עוד פרט, שלא ראיתי את חשיבותו עד עתה, והחלטתי כעת לצרפו...

*

ב"ה יום א' י"ח כסלו

כבוד העו"ד ר' נתן שי' לוי

אני שולח בזה עוד שלשה מסמכים, שצריך למספר ולשלוח העתק לעו"ד קאגנן [העו"ד של הנתבע]...

*

ז. בדיקת הספרים הגנובים

אחרי שהתיק נמסר לבית המשפט, הורה השופט להעביר את כל הספרים שנלקחו מהספרייה, לפיקוח בית המשפט, אחרי הכנת רשימת הספרים שנלקחו.

ביו"ד אלול נסעתי עם הר"י וילהלם, לכספות ולמחסנים בניו דזשערסי, שבהם הניח בערי גורארי את הספרים למשמרת. לשם הגיע גם בערי, אחד מעוזרי העו"ד שלנו, ואחד מעוזרי העו"ד שלהם.

כשסיימנו את בדיקת הספרים והרשימות, התברר שבסך הכל הוא לקח כ-550 ספרים, מכר כ-100 מהם, והשאר מונחים עדיין במחסן של חברת שמירה בניו דזשערסי, והיקרים יותר – בשני כספות שבבנקים בניו דזשערסי.

את החקירה של הרח"ל ש"י ניהל, כאמור, העו"ד ר' נתן ש"י לוי. אח"כ התחילו החקירות ודרישות של בערי גורארי, שגם הן נמשכו במשך שלושה ימים.

התיחקור הזה נעשה בעיקר ע"י העו"ד השני ר' גרי ש"י שעסטאק. וגם הוא ביקש ממני להכינו בנושאים הקשורים, ושאשב לידו בשלושת הימים האלו. יחד אתי ישבו בחקירות אלו הר"י ש"י קרינסקי והרא"י ש"י שמטוב, לייצג את אגודת חב"ד.

הכנת הנושא עם העו"ד שעסטאק נעשו בעיקר פנים-אל-פנים, או בטלפון. ורק בעת הצורך כתבתי גם לו מכתב בפקס:

ב"ה יום ועש"ק פר' נח ה'תשמ"ו

כבוד העו"ד מר ג'ערי שוסטאק ש"י

נקודה אחת, עיקרית לפ"ע, עדיין לא נתבארה כראוי...

את כל זאת מצאתי לנחוץ להבהיר.

כתבתי זה עתה מכתב גם לעו"ד לוי. ואני מצרף גם צילום מהמכתב הזה.

בכבוד

שלום דובער לוי

*

בשאר החקירות ודרישות לא היו זקוקים לי. ואני המשכתי להתמסר לבדיקת והכנת המסמכים, יחד עם הר"י וילהלם.

ט. הדיונים עם הרח"ל

במשך תקופת ההכנות למשפט, המשיך הרח"ל לבקרני בספריה, כרגיל, והיינו מתווכחים תמיד בנושא הספריה והמשפט. הוא ניסה להסביר את עמדתו בנידון, ואני השתדלתי להוכיח לו את טעותו.

בסיום תקופה זו, ראיתי הכרח לדווח לרבי על תוכן הדברים, וכך כתבתי:

בשבועות האחרונים נכנס אלי בכל יום הרח"ל ש"י לדבר בנושא הספרים. אני משתדל להסביר לו את טעותו. מבלי כל קשר לפועל...

זהו סיכום כללי מרוב הדיבורים, בין אם השבתי כראוי ובין אם לאו, בין אם היה עלי לדבר אתו בזה ובין אם לא, מרגיש אני חובה לעצמי לסכם את הדברים ולדווח עליהם.

שלום דובער לוי

הרבי השיב על כך: (חובה) כפשוט (לסכם את הדברים ולדווח עליהם).

לתחקר את הרח"ל.

ביום הראשון היו השאלות כלליות, ועיקרן – הכירות כללית בנושא.

אלא שעם סיום היום הראשון, בקשני העו"ד לוי, שאכין בכתב את הנושאים והשאלות שיש לדעתי לדון בהם עם הרח"ל, ובפירוט, ולשלוח לו בפקס, כדי שיוכל לעיין בהם בבוקר.

וכך כתבתי לו באותו ערב, מכתב ארוך בן 7 עמודים:

יום ד' אס"ח שמח"ת ה'תשמ"ו

הבטחתי היום להכין עבורו את תוכן כל השאלות שלדעתי יש לשאול אצל הרח"ל ש"י...

בחמשה נושאים נפרדים יש לחקור את הרח"ל ש"י, כדי להוציא מפיו דבר ברור.

אשתדל לפרט בכל אחד מהם, את תוכן הנושאים עצמם, ואז ידע כבודו איך לסדר את שאלותיו:

א) יש להוציא מפיו דבר ברור מה אמר רבנו בקשר לתוכניות הספריה. הדברים היו בשנת תרפ"ח, לאחר צאת הרח"ל ש"י מרוסיה בחודש אייר...

ב) הנושא השני שיש להביא את רח"ל להודאתו הוא, שהספריה היא "ספריית ליובאוויטש"...

הנושא השלישי שיש להעלות עם הרח"ל ש"י הוא זה של בעלות ה"מעמד", שממנו נקנו הספרים לספריה...

הנושא הרביעי שיש לדון בו עם הרח"ל ש"י הוא, על מצב הספריה לאחר תש"י...

שוב אנו מגיעים מכאן לנושא האחרון, והיא סמכותו של הרח"ל...

בנושאים אלו דנו ביום השני לחקירות.

אחרי החקירות של היום השני כתבתי לו שוב:

ב"ה יום ועש"ק בוקר, כ"ו תשרי

כבוד העו"ד ר' נתן ש"י לוי

אתמול בערב סיפר לי הר"י ש"י קרינסקי, שלפי התוכנית האחרונה יושאל הרח"ל ש"י ע"י כבודו רק במשך שעות אחדות ביום ב' אחה"צ. ולכן יש להסתפק רק עם השאלות שבנושא הראשון שהעליתי במכתבי הקודם, ואבאר הפרטים בזה לענ"ד...

*

זהו סיכום כללי מרוב הדיבורים. בין אם השבתי כראוי ובין אם לאו. בין אם היה עלי לדבר אהו בזה ובין אם ~~פרגתי~~ חובה ~~לכתוב~~ לסכם את הדברים ולדווח עליהם.

שלום דובער לויך

המלים המוסגרות הודגשו בכתי"ק מתוך אף שכתב כן (ובמשך כל השנים שכבר ניצלו הספרים – לא הודיע לאף אחד מהנ"ל שנשארו מכתבי).

נכס שלו). עדותו הנ"ל הייתה (גם) בשביל שופט נוצרי. נוסף על כהנ"ל – שהמדובר באדמו"ר הנמצא כבר בעולם האמת.

כנראה מ"רוח" הדו"ח שלו – אין לו כל מושג בכהנ"ל כלל – אף שבטח שמע בעצמו פא"פ כהנ"ל (ויותר מפעם אחת). ע"פ השמועה – תגובתו היחידה הייתה – ראיות בשכל שלו – היפך השכל של המדובר.

[כלומר, שמדיווח שלי נראה, שבמקום לשאול אותו איך העיז לומר את כל הנ"ל, במקום זאת הבאתי ראיות בשכל, להוכיח היפך מהשכל של הרח"ל].

ישאל בהקדם (באם רוצה למנוע עוד מסירה על חב"ד – ע"ד עצמו לחוד) רב (היודע

אח"כ הוסיף בפתקה נפרדת:

חושך הגלות מפורסם – אבל עד כ"כ לא שערתי. ולשלול פעולה מבהילה בזה, מוכרחני – היפך הנהגתי בזה ע"ע – לכתוב עכ"פ בקיצור:

לפני שבועות אחדים העיד המדובר שי' (בהן צדק או בשבועה) שאדמו"רם של רבבות מישראל כתב כו"כ מכתבים בחתימת ידו: (1) לכו"כ מחסידיו, (2) בהם רבנים, (3) למשרד החוץ דארצה"ב, (4) לסענאטרן ואנשי הקאנגרעס, שמבקשם שיצילו הספרי" כיון שהיא נכס הכלל וכו' – וכתבו הצליח ונמצאת כאן ב770 – וברור הדבר שלא כתב כן אלא כדי להציל ספריו שלו, אבל לא נתנם כלל לציבור,

לע"ע אשיב בהנוגע לפועל, שאי"ה מחרתיים
עומד אני לחקירת שתי וערב ע"י העו"ד
שלהם, ובדאי ישאל גם אותי את אותן
השאלות ששאלו אותו...

עיינתי בזה הרבה, והתייעצתי עם כמה וכמה,
ומחובתי לפרש ולשאל...

ושוב אני חוזר על שאלתי, בודאי אשאל גם אני
שאלות אלו...

שלום דובער לוין

והרבי השיב:

מהיר. ח [חשאי].

כנראה חושך הגלות הוא יותר באין ערוך
מאשר רמזתי בפתקא הא'.

לא הזכיר [גם לא ברמז] על שום דבר, רק על
קדה"ש של אדמו"ר דחב"ד, או הפכו ממש.

בעניני קדה"ש הבחינה היחידה מה יאמרו
עשרה מישראל ע"י דבורו של פלוני ועדותו
(ואין נפק"מ כלל (מלבד בנוגע לשכרו וכו')
כוונתו בזה).

מפורסם שהאדמו"ר משך שנים רבות הי'
במצב בלי כל לחץ, בודאי זכר שנתן מכתביו
(ואולי גם הלשון) ובדאי הבין איך מתפרשים
ע"י ממשלת ארצה"ב ועשרה מישראל למי
שייכים הספרים!! ואין רומזין אפילו האם הי'
צורך, שהאדמו"ר יעשה מה שהוא לתקן פי'
הפשוט במכתביו או לא (וגם בזה – המחליטים
הם רק עשרה מישראל).

בלאה"כ ע"ד כהנ"ל, כדי שלא להרבות
ב"קדה"ש" של כ"ק מו"ח אדמו"ר) – איך
צ"ל תגובתו (ובעתיד ובעבר) לכהנ"ל
ובפרטיות.

[כלומר, שאם יתפרסם שהרבי הורה לי לשאול
שאלות אלו, הרי שזה יהי מספיק סיבה לקרוא
את הרבי להעיד בבית המשפט. ולכן אשאל
שאלה זו עד דעת עצמי לחוד, ולא בשם הרבי].

ובטח יודיעני המענה (מבלי להזכיר שם הרב)
ומה טוב – בצירוף מקורות (בכדי לדעת האם
הרב רואה בכל זה – שקו"ט שכלית של שני
אנשים, או שראה עוד משהו).

*

למחרת שאלתי רב, ואח"כ דיווחתי לרבי:

ב"ה יום א' ויצא

כ"ק אדמו"ר שליט"א

כהוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א שאלתי אצל
אחד מרבני אנ"ש...

אלו הם דברי הרב.

שלום דובער לוין

*

י. החקירות שחקרו אותי

עוד לפני שהשבתי לרבי על השאלה הנזכרת,
העיק על לבי דבר נוסף, שאודותיו כתבתי לרבי
באותו יום:

Handwritten notes in Hebrew, including the title "שלום דובער לוין" and several numbered points (1, 2, 3, 4, 5) with detailed text and some underlines.

ועל מ"ש שלאחר עריכת שו"ת הצ"צ נשאר ברשות כ"ק אדמו"ר שליט"א, כתב:

מאין ההשערה בודאות שלו – לשלול [...]. בהמצב דאז?

יא. השאלות ששאלו אצל הרבי

במשך התקופה שלפני המשפט, כאשר עורכי הדין של כל צד חקר ודרש את אנשי הצד שכנגדו, דרשו עורכי הדין של צד הנתבע לחקור גם את הרבי.

היו בזה עימותים ודיונים רבים, ובסוף הוסכם על דעת השופט ועל דעת עורכי הדין של שני הצדדים, שיוכנו השאלות ע"י עו"ד של שני הצדדים. אח"כ ישאלו העו"ד שלנו אצל הרבי את השאלות שהוכנו, וירשמו את המענות של הרבי.

בי"ג כסלו הגיעו לספריה, הרבי, עורכי הדין שלנו, הר"י קרינסקי והרא"י שמטוב, ושם נשאלו השאלות וניתנו המענות.

בהמשך לזה כתבתי לרבי:

ב"ה בוקר ט"ו כסלו

כ"ק אדמו"ר שליט"א

... כיון שכמעט נכשלתי בהנ"ל, בדברי אודות כ"ק אדמו"ר שליט"א, עלי להודיע עוד פרט אחד:

בשעה שהכינו השאלות עבור כ"ק אדמו"ר שליט"א, והיתה שם השאלה אם קיבל ממעות המעמד בשנים שבין תרפ"ח-ת"ש, הצעתי לעו"ד להוסיף ליד זה שאלה נוספת "אם עבד כאד"ש באותה תקופה בעריכת המכתבים וכמזכיר לכ"ק חותנו אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, בעת שהיו באותו מקום".

הטעם להוספה זו: אע"פ שאין כל פגם בקבלת מעות ממעות המעמד; מ"מ אם אמנם בעת המשפט ימצא הצד השני איזה פגם בזה, אהיה מוכן לבאר, שהיה בזה גם תשלום בעקיפין תמורת עבודתו למען תנועת חב"ד.

כיון שקשור זה באופן אישי לכ"ק אדמו"ר שליט"א, מרגיש אני חובה להודיע זאת.

*

יב. דיווחים לרבי

כשבוע לפני תחלת המשפט פנו אלי עורכי הדין שלנו, לומר שהרבי מאד מאד לא רגוע מהמשפט, וכדאי מאד שאסקור לפניו את תוכן המסמכים שעליהם בנוי התיק שלנו, שעל פיהם נראה הנצחון ברור. וכך עשיתי.

"דרך אגב" כנראה גם אצלו ספק האם הי' צורך כו'!

והוא מפלפל: למי היו שייכים הס' לפני המכ' או לאחריהם, מהי כוונת המדבר, מדותיו וכו' – וכל רגע בלי מחאה מתאימה ה"ז רגע של היפך קדה"ש דהאדמו"ר.

לפקוח עינים עוורות – קרה ענין לגמרי למעלה מן הטבע, שהשופט (נוצרי) חו"ד לפני המשפט ובפני עו"ד – שלפרש מכ' האדמו"ר כפי' הצד השני הוא [...] לא הצלחתי לפענח המלה באנגלית]. ואותם שצריכים היו להגן על כבודו – מתפלפלים.

*

בעת הדרישה וחקירה שלי ע"י העו"ד, שאלוני אודות כתבי היד מאוסף כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, שנמצאים עתה בספריית המל"ח שע"י הרבי. טעיתי במענה שלי, ואח"כ הודעתי לרבי מה שענית, והרבי התרעם על הדברים האלה. למחרת כתבתי:

רציתי להבהיר בקשר להביכלאך, שאין כאן שום תביעות או טענות מן הצד השני, רק אי הבנה קלה שבאה מחמת טעותי, ובל"נ אתקן את טעותי והכל על מקומו יבוא בשלום:

בין השאלות שאלוני אם נמצאים עתה בספרית המרכז כת"י שהיו פעם באוסף כת"י של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

השבת: כמדומני, מבין כת"י שו"ת הצ"צ שעבד עליהם כ"ק אדמו"ר שליט"א בשנת תש"ו, נמצאים אחדים עתה בספרית המרכז, ואיני יודע איך באו לשם. אני משער שלאחר עריכת שו"ת הצ"צ נשאר ברשות כ"ק אדמו"ר שליט"א.

עכשיו בדקתי וראיתי שמתוך 12 הביכלאך של שו"ת הצ"צ שעבד עליהם כ"ק אדמו"ר שליט"א בשנת תש"ו נמצא רק ביכל אחד ויחיד, כת"י מעתיק, בספרית המרכז.

עתה בטוחני שהכל על מקומו יבוא בשלום...

שוב דיברתי עם שעסטאק שי', ואמר לי שאין כל סיבוך וחשש בהנ"ל.

הרבי השיב על הקטע הראשון:

מנצלים אותו ודבריו – למלחמה באגו"ח, ורוצה לרמות א"ע שרוצים בשלום.

ועל מ"ש אודות שנת תש"ו, הוסיף:

שאז לא הי' לו כל שייכות לכל ענינים אלה – ההדגיש זה?

המכתב במילואו – לקמן ע' כו-ט.

יג. ההתעסקות בתקופת המשפט

בי"ט כסלו תשמ"ו התחיל המשפט, הדיון הראשון במשפט היה, טענת העו"ד של הצד השני, שאסור לי להיות נוכח באולם בעת המשפט, כיון שאני עד.

העו"ד השיבו שאני העד המומחה, שעוזר להם להכין את כל התיק, ואינם יכולים בלעדי. היה דיון מפורט, ובסוף פסק השופט שאני יכול להשאר (ראה תעתיק בית המשפט ע' 108-103).

כך נשארתי באולם במשך כל שלושת השבועות של המשפט, והייתי בקשר ישיר עם העו"ד, כשהיתה להם איזו שאלה פנו אלי במקום.

*

גם בלילות לא הייתי פנוי, כי העו"ד ביקשו ממני להכין את רקע תוכן המשפט לפני העדים. כל עד שעולה לדוכן, צריך הוא להבין את רקע הנושא. ישבתי להכין כמה עדים, הן עדים חב"דיים והן עדים מבחוץ.

הודעתי על כך לרבי:

ב"ה י"ד כסלו ה'תשמ"ו

כ"ק אדמו"ר שליט"א

... ע"פ החלטת העו"ד נצטויתי להכין שלשה "מומחים" שיעידו לטובתנו במשפט, ואני אהיה ה"מומחה" מטעם חב"ד להוכיח את כל הבנין הזה בבית המשפט.

*

אחד המומחים שבא להעיד היה הרב דזייקאבס מאנגליה. ואודות הכנתו להעיד בבית המשפט דיווחתי לרבי:

ב"ה אור ליום ועש"ק וישלח

כ"ק אדמו"ר שליט"א

... לפי התוכנית הראשונה חשב ג'ייקאבס שי' לבאר, שלפי התורה של חב"ד, "ביטול היש", אי אפשר לומר שה"מעמד" והספרים הם רכוש הפרטי של הרבי. אך ביום ג' בערב נפגשתי אתו לשיחה של שעתיים, להכינו לקראת עדותו.

ביארתי לו את כל האמור במכתבי ממוצש"ק פר' תולדות המצו"ב, ע"ד המעמד. ואת תוכן האמור בזה יבאר ע"פ התורה של ביטול היש. כך גם את החלטתו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע לקחת מכסף המעמד לקניית ספרים לספריית ליובאוויטש – ע"פ התורה הנ"ל.

חלק ממה שכתבתי בי"ד כסלו, כבר העתקתי לעיל, ובשלימותו – לקמן ע' כג.

המשפט התחיל בי"ט כסלו, ובמשך הימים שבינתיים כתבתי עוד כמה פעמים:

ב"ה אור ליום ועש"ק וישלח

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יש שני פרטים שהריני מרגיש הכרח לבאר ולהבהיר...

המכתב במילואו – לקמן ע' כד.

*

יום ועש"ק וישלח

כ"ק אדמו"ר שליט"א

אקצר הפעם, במקום שיש להאריך:

מפורש במודעה המצו"ב, ובעוד רבות כיו"ב, שכל השולחים ספרים הם שולחים אותם ל"ספרית ליובאוויטש" מבלי להזכיר את האדמו"ר מליובאוויטש...

כך יש עוד סעיפים רבים להוכיח את כל זאת, והפעם אקצר בהכרח.

שלום דובער לוי

המכתב במילואו – לקמן ע' כה.

*

ב"ה מוצש"ק פר' וישלח

כ"ק אדמו"ר שליט"א

נתבקשתי, ע"י כמה מהעוסקים בנושא הספרים, לסקור לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א, את היסודות שעליהם נבנה בנין ההוכחות לבעלות אגו"ח על הספריה, וכבר באמצע השבוע שעבר בקשני לעשות זאת העו"ד מר שעסטאק שי', אלא שלא אסתייע מילתא עד עתה.

אשתדל לעשות זאת כעת בעזה"ת, עכ"פ סקירה כללית...

כך הגענו למסקנא, שבמשך כל השנים של קיומה של הספריה, מאז שנת תרפ"ח ועד עצם היום הזה, היה ברור ומוכח מכל פרט, שתמיד היתה הספריה רכושה של תנועת חב"ד בכלל, ושל ארגון אגודת חב"ד בפרט.

ע"פ כ"ז בטוחים העו"ד שי' שאין כל ספק שבסופו של דבר יהיה נצחון גמור לטובתינו, וא"כ אפשר ללכת למשפט עם מארש של נצחון.

שלום דובער לוי

עתה אעבור ברשותך לנושא המשפט הכללי...

*

יד. הסיכומים שאחרי המשפט

אחרי סיום המשפט, עדיין הייתי עסוק בזה במשך חודש - חודשיים, תקופת מתן הסיכומים של העו"ד משני הצדדים. כל דבר שכתבו עו"ד אלו ואלו נשלח לי מיד, ובהמשך לזה באו דיונים בפקסים וטלפוניים עם עורכי הדין:

ב"ה יום ד' כ"ו שבט ה'תשמ"ו

כבוד העו"ד ר' נתן שי' לוי

הריני לרשום בזה איזה הערות לה"דראפט" [טיוטה של הסיכום] שלו, שעושה רושם טוב מאד...

*

ב"ה אור ליום ועש"ק משפטים ה'תשמ"ו

כבוד העו"ד ר' נתן שי' לוי

התחלתי לקרוא את הדעפנדענט'ס פוסט טרייל בריף [סיכום הנתבע שלאחר המשפט], והריני רואה לרשום בזה איזה הערות והפרכות לדבריהם...

זה יספיק בתור התחלה, מענה ל-36 עמודים הראשונים. את שאר התשובות, לדבריהם שבחלק שני, ארשום בעזה"ת ואשלח אחר השבת.

בברכת שבתא טבא

שלום דובער לוי

הוספות להערות...

*

ב"ה יום ה' ד' אד"ר ה'תשמ"ו

כבוד העו"ד ר' נתן שי' לוי

הערות לדראפט של הרעפלייס [טיוטה של מענה העו"ד שלנו, לסיכום של העו"ד שלהם]...

*

ב"ה יום ועש"ק תרומה ה'תשמ"ו

כבוד העו"ד ר' נתן שי' לוי

הוספה להערות ששלחתי אתמול...

*

ב"ה יום ד' כ"ד אד"ר ה'תשמ"ו

כ"ז נחוץ (בין בעדותו של ג'ייקאבס ובין בזו של [הרב יצחק זלמן שי'] פויזנר ו[של הרב עמנואל שי'] שאחאט), כדי שיהיו הענינים האלו מבוארים, לא רק מבחינת המסמכים, אלא גם מבחינה מדעית פילוסופית.

*

הכנתי לעדות בית המשפט, גם את הרב רלב"ג שי'. ואח"כ דיווחתי על כך אל העו"ד נתן שי' לוי:

זה עתה דברתי בארוכה עם הרב רלב"ג. הוא עשה רושם טוב מאד עלי, אך ראיתי בעליל, שהוא לא יצליח להסביר את כל הנימוקים שלו בבית המשפט, מחוסר ידיעה ומחוסר יכולת להתמודד בהגבלות חוקי בית המשפט. הוא ישתדל לבאר את עצמו, הוא ירבה להביא שמות פוסקים, העלערשטיין [העו"ד של צד הנתבע] יצחק "הירסיי" [עד מפי עד], והוא לא יוכל להמנע מלהמשיך להביא שמות פוסקים.

אני חושב שזאת היתה סיבת שילה [עד מומחה מטעם הנתבע], שבחר בכתיבת "מעמארנדום" [הצהרה], שרק באופן כזה אפשר להסביר את כל הסוגיא.

לכן הצעתי גם להרב רלב"ג לכתוב מעמארנדום, שבו יוכיח את כל טענותיו ושיבושיו של שילה. הוא הבין אותי והסכים לעשות זאת. אך אמרתי לו, שאני מציע, והפוסק האחרון הוא העו"ד נאט לוי שי'.

*

גם הייתי כותב פקסים בלילות אל העו"ד נתן לוי, כדי ללבן נושאים שעלו בדוכן העדות במשך היום:

ב"ה אור ליום ד' דחנוכה

כבוד העו"ד ר' נתן שי' לוי

כבקשתך צלמתי את כל התשובות שציינת...

*

ב"ה מוצש"ק זאת חנוכה

טעויות ושיבושים במעמארנדום של פרופ' שילה...

*

ב"ה יום א' זאת חנוכה

כבוד העו"ד ר' נתן שי' לוי

יש כמה פרטים בקשר למשפט, שלדעתי כדאי שאבארם...

כבוד העו"ד ר' נתן שיי' לוי

תגובות למכתב העלערשטיין מ-3 במארס...

*

בשלהי אד"ר ה'תשמ"ו, חזרתי לעבודה השוטפת בספריה.

10. רכישת הספרים בחזרה

בה' טבת ה'תשמ"ז ניתן פסק הדין של השופט סיפטון, כי הספריה שייכת לאגודת חב"ד, וכי כל הספרים שנלקחו צריכים לחזור אליה.

אז נדרש הצד שלנו, לתת לבית המשפט דיווח מפורט מכל מה שנקנה חזרה, וסכום הכסף שניתן עבורם.

*

הספרים שנמכרו ע"י בערי גורארי, במשך שנת תשמ"ה, נרכשו בחזרה מהקונים, במשך החדשים מנחם-אב תשמ"ה – כסלו תשמ"ו, ע"י אגודת חב"ד.

הספרים וכתבי-היד נמכרו על ידו בארה"ב ובארה"ק ובאירופה.

קניית הספרים שנמכרו בארה"ב עסקו בהם בעיקר הרב משה שיי' בוגומילסקי, עם בן דודו הביבליוגרף ר' אליעזר שיי' כצמן.

הספרים שנמכרו בארה"ק עסקו בהם ר' יהושע שלמה שיי' צירקינד, הרב מרדכי שיי' אשכנזי והרב אפרים ע"ה וואלף.

הספרים שנמכרו באירופה עסק בהם בעיקר הרב פייוויש שיי' וואגל.

כמעט כל הספרים הוחזרו; ספרים אחדים הם מאד נפוצים וקשה לדעת אם הם או דומיהם הוחזרו.

כשנדרשתי להכין את הרשימות האלו, כתבתי:

ב"ה יום ה' כ"א טבת ה'תשמ"ז

כבוד העו"ד ר' נתן שיי' לוי

בקשר לספרים שקנינו חזרה, עבדתי כל היום על סידור וריכוז המסמכים הקשורים לזה, והריני סוקר אותם בזה:

הספרים שנמכרו בארה"ב נקנו ע"י בוגומילסקי.

שנמכרו בארה"ק נקנו ע"י וולף.

שנמכרו באנגליה נקנו ע"י ווגל...

*

ב"ה יום א' כ"ד טבת ה'תשמ"ז

ידידי יצחק שיי' [וילהלם]

נא לבדוק אם כל הספרים שנקנו שלא בארה"ק נמצאים אצלך:

הסכום הכולל הוא 69 ספרים ב-65 כרכים...

*

ב"ה יום ג' כ"ה טבת ה'תשמ"ז

כבוד עורכי הדין ר' נתן שיי' לוי ור' יוסף שיי' שעסטאק

הריני מודיע בזה, על פי בדיקות יסודיות, אשר אגודת חסידי חב"ד קנתה בחזרה כמעט את כל הספרים מספריית אגו"ח שנמכרו ע"י ב. גורארי, במשך החדשים יולי דצמבר 1985, עבור סכום הכולל של \$437,744 מלבד שאר ההוצאות שהיו עבור קניית הספרים, כמו טלפונים נסיעות וכיו"ב.

*

ב"ה יום ועש"ק שמיני ה'תשמ"ז

כבוד העו"ד מר שמחה שיי' [וואקסמאן]

שלום וברכה!

במענה לשאלותיו:

מתוך 102 הספרים שמכר בערי (לדבריו) נקנו חזרה 94 ספרים, ואילו 8 ספרים עדיין לא נמצאו...

המכתב במילואו – לקמן ע' ל-לג.

*

כל הספרים שנקנו בארה"ב ובאירופה הוחזרו לספריה, ושמורים שם עד היום.

אמנם הספרים שנקנו בארה"ק, הורה הרבי להניחם למשמרת בכספת של ועד כפר חב"ד.

עסקו אז בבניית 770 בכפר חב"ד, והתוכנית היתה לפתוח שם ספריה רצינית, סניף של ספריית אגודת חב"ד, והתרומה של הספריה המרכזית לסניף תהיה 40 הספרים העתיקים האלו שנקנו חזרה בארה"ק.

אמנם לפועל נבנה 770, ומסיבות שונות לא נוסדה שם הספריה הרצינית שהיתה בתוכנית (רק ספריה לילדים), והספרים האלו נשאר שמורים בכספת של ועד כפר חב"ד.

בתחלת תמוז תשנ"ד הייתי בארה"ק, בש"ק ב' תמוז, היו לי שיחות ארוכות בנושא עם הרב הרב מרדכי שיי' אשכנזי (בתור רבו של כפר חב"ד), ועם הרי"י שיי' אהרונוב (בתור חבר

כשכל זה קרה היינו אנחנו (הר"י וילהלם ואני) במשאית, יחד עם ארגזי הספרים, ולא ידענו כלום ממה שקורה.

הכנסת הספרים מהמכונית ל-770

כשהמשאית הגיע ל-770 התפלאנו מאד מדוע כל הרחבה ריקה מאדם.

הארגזים הורדו מהמשאית והוכנסו ליד חדר היחידות של הרבי. הלכנו ריקוד צנוע, יחד עם חברי הנהלת אגודת חב"ד, וחברי המזכירות. ושם שמעתי מכל מה שהרבי הורה.

**הכנסת הספרים מהמכונית ל-770
אמירת לחיים – עם הכנסת הספרים**

**ריקוד צנוע – עם הכנסת הספרים
תמונות החזרת הספרים – מארכיון JEM**

טז. חזרת הספרים והו"ל דרך אמונה

אחרי מתן פסק הדין של השופט, בה' טבת ה'תשמ"ז, הגיש הנתבע ערעור לפני בית המשפט לערעורים. שם התקיימו דיונים במשך הקיץ.

בכ"ח מ"ח תשמ"ח ניתן הצו הסופי של בית המשפט לערעורים, להחזיר את כל הספרים שנלקחו מהספרייה, וביום השני ב' כסלו נסענו לקבל את הספרים, מהכספות שבשני הבנקים והמחסן.

נסענו לשם, הר"י שיי קרינסקי, הרא"י שיי שמטוב, הרח"ב שיי הברשטם, הר"י שיי וילהלם ואני.

**כנסים לכספת של הבנק לקבל הספרים
אתנו – העו"ד ובערי גורארי'**

הכנסת הספרים למכונית

הנהלת אגודת חב"ד רצתה לארגן אירוע גדול בעת חזרת הספרים, וכתבו על כך לרבי, שהואיל להשיב:

כיון שעתה הוא במנוחת הנפש והגוף, הסדר בזה שינתנו בלחש וק"ל.

באותו יום נסע הרבי לאהל הקדוש של כ"ק אדמו"ר מוהררי"צ נ"ע.

כשיצא הרבי בדרכו לאהל, ראה קהל גדול עומד ומצפה לחזרת הספרים, כולל תלמידים רבים מהישיבה. הרבי התרעם על כך מאד, וציוה לתלמידים לחזור מיד ללימודים.

דיווח מהתקדמות העבודה.

במשך היום הסתיימה עריכת המראי מקומות והמבוא, ובמשך הלילה סידרוהו בדפוס, ולמחרת בבוקר כתבתי:

ב"ה יום ד', ד' כסלו ה'תשמ"ח

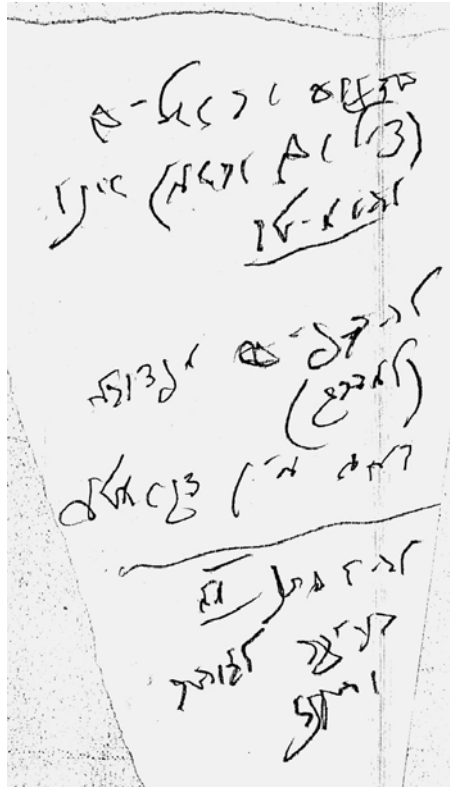
כ"ק אדמו"ר שליט"א

מצו"ב עלי ההגה של המראי מקומות, ועדיין צריך להשלים ולהגיהם, בעזה"ת בשעות הקרובות.

עברו כמה שעות, ולמרות כל הזרירות, עדיין לא הסתיימה המלאכה. ואז כתב הרבי על הפתקה הנזכרת:

מהיר

ע"ע (לפני תפלת מנחה) לא

לפני הנסיעה לאהל, ביקש הרבי, שיביאו לו לשם אחדים מהספרים שהוחזרו.

למחרת בבוקר, בחר הרבי באחד משלושת הספרים שהובאו לו – הוא הספר "דרך אמונה" לר"מ ן' גבאי, שלח אלי את הספר, בצירוף פתקה:

בדפוס ירושלים (צילום ורשא) שינו והשמיטו.

להדפיס מפדובא (למברג) באם אין דקושטא.

להוסיף מ"מ, בעיקר לזוהר ותקו"ז.

כעבור כמה שעות כתבתי:

מסרתי לדפוס את הספר "דרך אמונה" לר' מאיר ן' גבאי.

הגיעו.

את עריכת המ"מ מסרתי לר' אלכסנדר זיסקינד שי' פיקרסקי ור' אליהו שי' מטוסוב.

השבתי (בעל פה, עיי המזכירות) שמשתדלים בכל עוז, ועדיין אינו מוכן.

מצו"ב עלי ההגה של הספר. הסידור בדפוס הוא ע"פ דפוס פאדוה שכ"ג, שהוא מקור כל ההוצאות המצויות...

והרבי השיב (עיי המזכירות), כי אחרי תפלת ערבית הוא הולך לביתו, ויחכה שם עד שאביאו לביתו בערב, כשעלי ההגה הסופיים יהיו מוכנים.

בקשר לההוראה להכין לו הקדמה. ניסיתי לעיין קצת מסביב לספר זה, ולע"ע נראה הענין לא ברור...

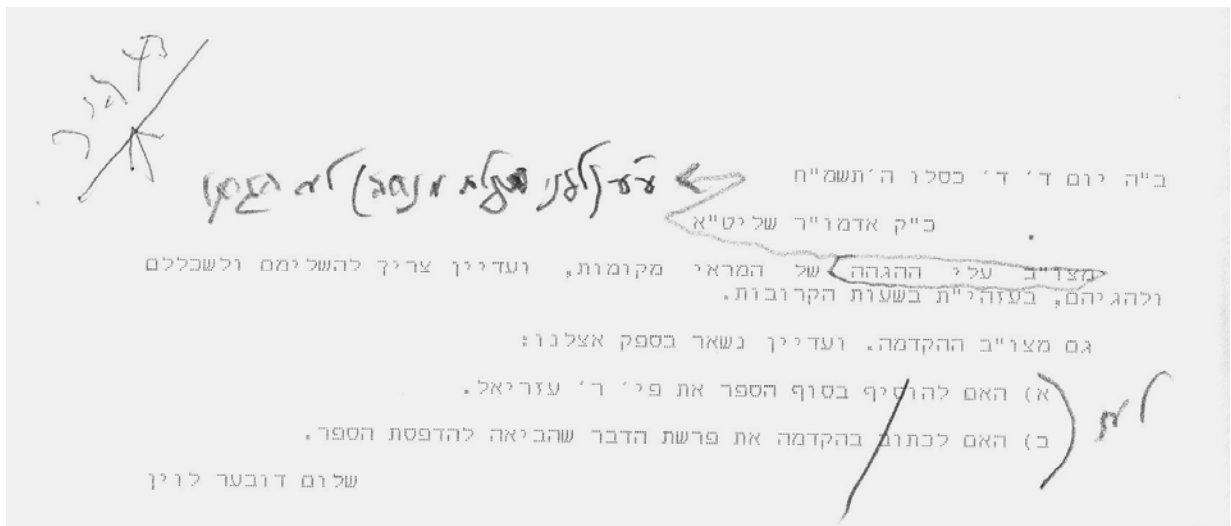
לערך שעה אחת אחרי שהרבי הלך לביתו, קבלתי את עלי ההגה המתוקנים בבית הדפוס. רצתי אתם לבית הרבי, צלצלתי בפעמון, הדלת נפתחה ומסרתיו לידי המשב"ק הרשד"ב שי' גנזבורג. כשקיבל אותם ממני, אמר לי, שהרבי הורה לו לחכות עד שאביאו, וכשיקבלו ממני ימסרו מיד לידיו.

הרבי השיב לי מיד, ושוב שאלתי, ושוב השיב, כמועתק ב"עבודת הקודש" ע' פו-ט.

*

במשך הלילה הגיהו הרבי שוב. כשהרבי הגיע

הרבי הרבה לזרז את ההתעסקות בדבר, כדי שיצא לאור ויוכלו ללמוד בו בסמיכות לזמן החזרת הספרים. וכל כמה שעות ביקש לשמוע

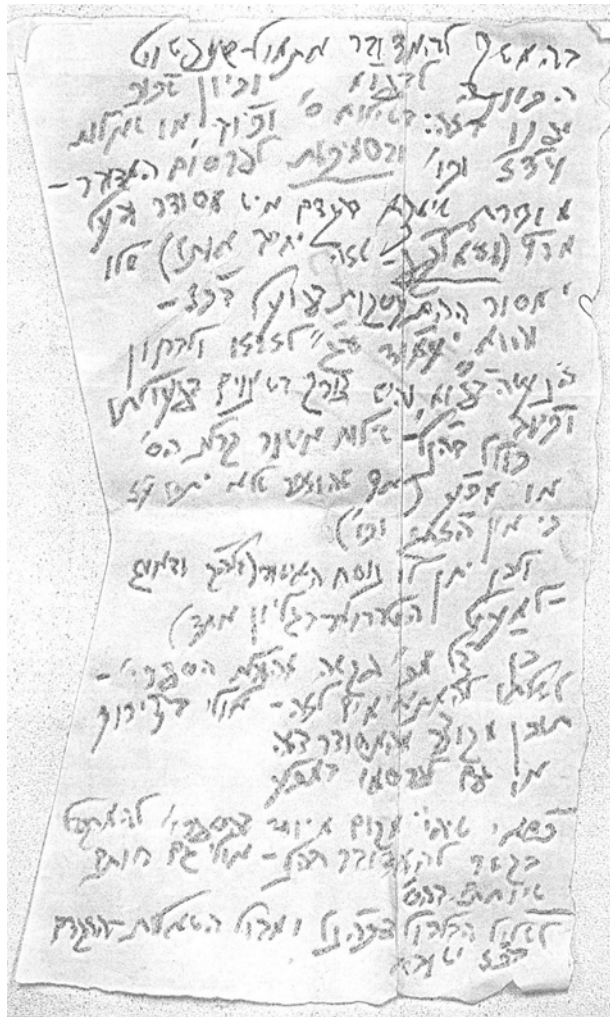

לפתע הרבי הורה כי שנינו צריכים להגיש לספריה במוסקבה, קורות חיים שלנו. את קורות החיים הרבי הגיה, והורה להוסיף בו עוד פרטים.

כל ההכנות האלו נעשים בסודיות, שלא תיודע ברבים תכנית נסיעתינו.

ובאמצע באה שיחה זו והוראה זו, לארגן מבצע ספרים, שכולם ישלחו ספרים לספריה.

למחרת אני מקבל פתקה ארוכה בכת"ק הרבי (ראה עבודת הקודש ע' קכה), המתחלת:

בהמשך המדובר אתמול - שכפשוט הכוונה לבפ"מ [לבפועל ממש], וכיון שכו"כ יפנו בזה: בשילוח ס' וכיו"ב, או שאלות עד"ז וכו', ובסמיכות לפרסום המדובר מוכרח שימצא בהקדם איש מסודר בעל מרץ (ועמלק"פ [ועל מנת לקבל פרס] - שזה יחייב אותו), שלו ימסור ההתעסקות בפועל דכ"ז [דכל זה], והוא יעמוד ע"ג [על גבו] לזרזו ולבחון הנעשה בפ"מ [בפועל ממש], והיש צורך בשינויים בפעולתו וכיו"ב.

בבוקר ל-770 מסר עבורי את עלי ההגהה המתוקנים.

רצתי אתם מיד לבית הדפוס, התיקונים תוקנו מיד והחוברת נדפסה במשך היום - ה' כסלו, נכרכה ונמכרה, על מנת שיוכלו ללמוד בו באותו יום.

*

בהתוועדות הבאה, בש"פ ויצא, דיבר הרבי שיחה מיוחדת בקשר לספר הזה, ובה אמר בין השאר:

ספר "דרך אמונה" ("להמקובל האלקי רבנו מאיר בן גבאי"), שנדפס זה-עתה בהוצאה מחודשת, ובהוספת מראי מקומות כו' - לאחר שהגיע בהשגחה פרטית ביום שני דפ' ויצא, ותיכף ומיד הדפיסוהו באופן של זריזות, כדי שיוכלו ללמוד בו בהקדם האפשרי, ולהפיצו חוצה כו' ... ויה"ר, והעיקר, שהדפסת הספר "דרך אמונה", והתחלת הלימוד בו עתה, יביאו לידי תוספת התעוררות בלימוד פנימיות התורה, כפי שנתבארה באופן של הבנה והשגה עד לשכל אנושי ע"י תורת חסידות חב"ד.

יז. לחץ עבודה

הימים הכי לחוצים שהיו לי בתקופת משפט הספרים היו הימים שבין ה' - כי טבת תשמ"ח.

בה' טבת היתה השיחה שבה הכריז הרבי:

אשר ביום זה, מידי שנה בשנה, "נזכרים" ועי"ז "ונעשים", אותם הענינים שהיו בפעם הראשונה - להקבע ל"יום סגולה" ו"עת רצון" בכל הקשור לנצחונם של הספרים. ולכן החובה על כל אחד שישתדל לתרום ספרים לספריה הזו.

כי טבת הי' היום שבו יצאנו בשליחות לרוסיה לאתר ולגאול את ספרי רבותינו שבמוסקבא.

נשלחנו בשליחות זאת, השליח הרב שלמה שי קונין, המזכיר ר' ניסן ע"ה מינדל ואני.

ההכנות לנסיעה לרוסיה היו רבות, הוכרחת להכין את כל המסמכים וההוכחות כדי לנסות לאתר היכן הספרים גנוזים ברוסיה.

היו לי שאלות רבות בזה, שאלתי שאלות רבות אצל הרבי, שהשיב לי על כל פרט (ראה יומן השליחות המיוחדת ע' ג-ו).

לפתע הורה הרבי כי אני והמזכיר ר' ניסן מינדל צריכים להגיש שם בתור תשורה, את הספר האחרון שאנחנו ערכנו, כרוך בכריכת עור יפה.

אמר הרבי שיחה מיוחדת בקשר לנסיעה הזאת, עם סיפור מהצמח צדק (ראה יומן השליחות המיוחדת ע' ז), וכל זה בהסוואה שאף אחד לא יבין במה המדובר, חוץ מהרב"ש קונין ואני, המתעתדים לצאת לשליחות.

למחרת הרבי הזמין את שלשתינו ליחידות מיוחדת, לפני הנסיעה לאוהל, ובערב ציוה הרבי ללוות אותנו לשדה התעופה, נתן לנו את עלי ההגהה של המאמר שנאמר בשבת, וכך יוצאים לדרך (ראה יומן השליחות המיוחדת ע' י).

יח. החזרת 11 הספרים האחרונים

גם אחרי שהוחזרו כל הספרים לספרייה, עדיין נשארו בביתו של בערי 11 ספרים מיוחדים, הם הספרים שביום ההסתלקות יו"ד שבט תשי"ג, היו מונחים על שולחנו, בחדרו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

במשך השנים היו ארוזים ספרים אלו בארון קיר שבחדר היחידות של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, ובתקופה הנזכרת, לקח בערי לביתו גם את הספרים האלו.

שאריות פרטי המשפט והכספים השייכים לזה, נמשכו עוד כמה שנים. עד תחלת אלול תשי"ג. אז נחתם ההסכם הסופי, שכלל גם את החזרת 11 הספרים האלו.

כשהגיעו 11 ספרים אלו, הורה הרבי להחזירם למשמרת על גבי השולחן, בחדר היחידות של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע. ושם מונחים עד היום.

כולל בהנ"ל – שילוח אישור קבלת הס' או מכ"ע (אף שהוזכר שלא יחנו ע"ז כי אין הזמ"ג וכו'. ולכן יתן לו נוסח האישור (בלה"ק ובאנג' – למעט הטרחה – בגליון אחד).

כן צ"ל מכ' בקשה מהנהלת הספרי' – לשלוח להמתאימים לזה – אולי בצירוף תוכן מקוצר מהמדובר בזה. או גם לפרסמו במכ"ע.

כדאי שיהי' מקום מיוחד בהספרי' להתקבל בקשר להמדובר בהנ"ל. – אולי גם חותם שיוחתם בהס'.

לשולל הבלבול דכהנ"ל ומבול השאלות – ההקדם בכ"ז ישובת.

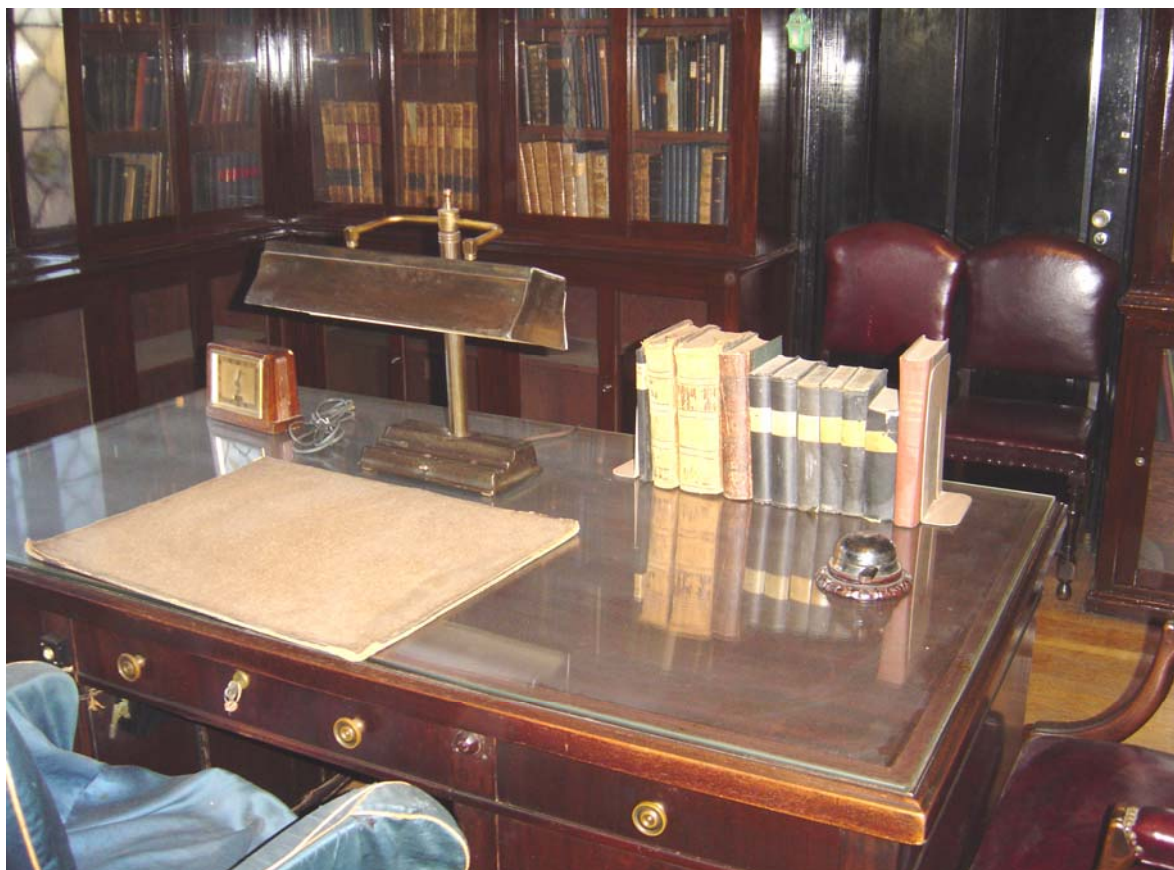
כלומר, שכיון שהרבי מודע לעובדה שאני עסוק בימים אלו למעלה ראש, להכין לשליחות לרוסיה, לכן עלי למצוא בהקדם איש שיתעסק במבצע חדש זה בספרייה.

אחרי כמה שאלות ותשובות הלוך וחזור, מונה ר' יצחק ש"י וילהלם לעמוד לימיני בניהול מבצע ספרים הנזכר.

מיד התחילו להתקבל עוד ועוד הוראות בקשר למבצע הזה, ניסוח מודעה לפרסום המבצע, נוסח חותמת מיוחדת למבצע זה, ועוד ועוד.

כך שבמשך שבועיים אלו קבלתי כמעט כל יום פתקאות מהרבי, הן בנושא הכנות לשליחות ברוסיה והן בנושא מבצע הספרים (ראה עבודת הקודש ע' קכה-ז).

כך עד שבת שלפני הנסיעה, כאשר בהתוועדות

הדיווחים לרבי – לפני ואחרי המשפט

ב"ה י"ד כסלו ה'תשמ"ו

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יש כמה פרטים ~~שהגשתי~~ ^{in private} עד עתה מלכותכם. אני בראה לי שנחוץ הננין שאפרש

סיחתי:

- (א) זה ארבעה חדשים אכמעט כל עסקי, ביום ובלילה, הוא בנושא זה, להכין מטמכים, לכנות בנין מוצק עבור המצטט ולהכין ולבאר כל זאת אל העורכי דין. כמעט יום יום עומדים ~~עם~~ העו"ד בקשר אחי בנוגע לכל הנ"ל.
- (ב) לפי כל הבנין שבניתי אומרים כל העו"ד שלנו אשר ברור הוא כשמש שנמצא במשפט נצחון גמור.
- (ג) פרטים רבים שנכנה עליהם הבנין ביררתי בעקיפתין בשיחוחי הרבות עם הרח"ל טי". על רוב השיחות דנהי כשעתו עם העו"ד ועפ"י דיונים אלה יצעתי מה עוד עלי לברר אצלו.
- (ד) יחד אחי עובד בכ"ו מאחורי הקלעים הרח"ה ר' יצחק וילהלם, ביחד עברנו במשך תקופה זו על עשרות אלפי מטמכים, טמחוס ביררנו מאות אחדים, שעליהם נכנה כל הבנין הזה.
- (ה) כל הפרטים האלה ברורים אצלי כמלה. ע"פ החלטת העו"ד נצחתי להכין אלטה "מומחים" זיעידו לשוכתינו במשפט. ואני אהיה ~~ה"מומחה"~~ הטעם חב"ד להוכיח את כל הבנין הזה בבית המשפט.
- (ו) אני מרגיש את חולאתי בקשר לרח"ל טי". נזהרתי ולא ינצל זום מלה מדברי אתו שלא לשוכתינו. כשהיה בורך גידברו או ינהגו אתו קשות, טדרחי מאחרים יעשו זאת.
- (ז) בקשר לבתח"י והעתיקי עליהם הדגתי בפירוט שאינני יודע מה היה לפני עבודתי. אני יודע רק למבין הסיכלאך למצוין בהוספות לגו"ח הצ"צ והם מאוסף בתח"י של כ"ק אדמו"ר סוהרני"צ נ"ע, נמצאים עתה בספריה המרכז. עתה היקנתי שהוא רק ביבל אודי ונטאר עתה בספריה המרכז. והודעתי בעתו בפירוט שאינני יודע איך הגיע לבאן, רק אני טטער ונטאר מעת עדיכה סו"ח הצ"צ.
- (ח) לפי כל הבנין שבנינו, אין כל קשר מזה לכל המשפט, טהרי הוכחנו ונוכח טמאז ומקדם היתה הטפריה מטמחה כטפריה אגו"ח. הרח"ל טי"י היה הספרן מטעם אגו"ח. קיבל עבור טמעות המעמר הטלוס חדטי (יהד עם עבודתו עבור הרבניה הזקנה). אחריו הספרן דוא וילהלם ומקבל הטלוס ממחלקת "בדק הבית" של אגו"ח. הלברטס העיד בארוכה טכל עבודתו לנהל את הבנין ואת הטפריה היא מטעם אגו"ח. ולכן פשוט טכאשר מחזירים בת"י ל"אוסף" זאליו טייך, אין כל קשר מזה לטענה המופרכת, כאילו היא הכוש פרטי.
- כ"ז מצאתי לנחוץ להבהיר. ועוד יש אלפי פרטים בפרשה שאינני מפרש כאן, וסוחחתי עליהם בפרטיות עם העו"ד וה"מומחים" הנ"ל וזם וילהם הנ"ל. לזם דובער לויך

נ"ה אור ליום ועצ"ק ויטלח

כ"ק אדמו"ר שלישי"א

יש שני פרטים שהריני מרגיש הכרח לבאר ולהבהיר:

(א) לפי התוכנית, בסוף הסוג אדרגו לבאר את מכתב כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע אל שרופ" סארקס.

(ב) לפי התוכנית הראשונה חשב ג'ייקאס שי' לבאר, לפני התורה של חב"ד "ביטול היש" אי זכור לומר "המפעל" והספרים הם הכושר הפרטי של הרבי. אך ביום ג' בערב נפגשתי אמו לשיחה של טעמים, להגידנו לקראת עדותו. ביארתי לו את כל האמור במכתבי אלאאא ממוג"ק פר' לולדות המצו"ב, ע"ד המפעל. ואת תוכן האמור בזה יבאר ע"ג התורה של ביטול היש. כך גם את החלטתו של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע לקחת מספך המפעל לקניית טעמים לספרות ליובאוויץ. - ע"ג התורה הנ"ל.

כ"ז נחנץ (בין בעדותו של ג'ייקאס ובין בזו של פויזנר וטאהאט), כדי שיהיו הענינים האלו מבוטאים, לא רק מבחינה הסמכים, אלא גם מבחינה מדעית פילוסופית.

כ"ז ראיתי לבאר כדי שלא תיראה כמזיחה.

אלום דובער לויך

כ"ק אדמו"ר שליט"א

אקצר הפעם במקום שיש להאריך:
 מפורש במודעה המצו"ב, ובעוד רבות כיו"ב, שכל השולחים ספרים הם שולחים אותם ל"ספרית ליובאוויטש" מבלי להזכיר את האדמו"ר מליובאוויטש. ברור שכוונתם היתה עבור הספרייה ושוב לא יצכל האדמו"ר לקחת אותם לעצמו. הכתובת של משלוח הספרים הוא "ביבלייתיקה ליובאוויטש" ולא להאדמו"ר מליובאוויטש". מפורש בנר המכתבים "רבאי שניאורסאנ"ס לייברערי אף ליובאוויטש". התיבות "אף ליובאוויטש" נטבעים בבירור להספרייה ולא לאדמו"ר. ועוד כהנה ערות רבות זממם מוכח בבירור מאז הרג"ח ואילך היתה זו ספרייה צבורית של ליובאוויטש. בינת ה"ח רק התנה פרט אחד, ובמקום ליובאוויטש בכלל, היתה הספרייה לייכת ל"אגו"ח", כיון עתה עוברת לארה"ב לשם סם הארגון של הנועת ליובאוויטש היא "אגודת חב"ד". וע"ז קאי ה"אמרה"י שגזרית כו"כ פעמים במכתבים, היינו שמעתה הוא בשינוי הגט ולא בשינוי הבעלות.

ב) כ"ז בנוסף לכל הניירות הרשמיים בטעניס דיפארטמענט טייכט לאגודת חב"ד. והאחרון, שנמצא אחרון, (ועברו ע"ז גט שלטום והיום למצוא שאר הניירות השייכות לזה) שבור ספרייה צבורית דרשו עבור הספרייה כנגד חש"י (גם לאחר ההסתלקות) מטעמים שנקחו בתורה מהגרמנים, ונתחלקו בין הספריות בארה"ב. והיתה מזו, אבנהנאית המפורשים בניירות המצו"ב מפורש שיש איטור ותנאי שלא למכור הספרים האלה בשום אופן. א

כך יש עוד סעיפים רבים להוכיח את כל זאת, והפעם אקצר בהכרח. שלוש דובער לויין

ב"ח בוצע"ק פר' ונמנה

כ"ק אדמו"ר שליט"א

נתבקשתי, ע"י כמה מהעוסקים בנושא הספרים, לסקור לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א את היסודות שעליהם נבנה בנין ההוכחות לבעלות אגו"ח על הספריה. וכבר באמצע השבוע שעבר בקשני לעשות זאת העו"ד מר שעססאק שי', שא לא אלא שלא אסתייע מילחא עד עתה. אשתדל לעשות זאת כעת בעזרה"ה, עכ"פ מקירה כללית:

א) לכל אורך תולדותיה של הספריה, בכל מסמך מכל תקופה שנזכרת בו הספריה רואים בעליל שהיא ספריה כללית של תנועת חב"ד, ומיום בואה לארה"ב - רכוש של אגודת חב"ד בארה"ב.

ב) תחלת בנית הספריה התחילה ברוסיה, בהקופה שאסורה היתה לקהילה הדתית להיות לה שום רכוש כספי. ברור שבאותה שעת לא היתה אפשרות לרשום את הספריה כרכוש של תנועת חב"ד שאז היתה הממטלה מחרימה אותה מיד.

ג) מיד לאתר צאת רבנו מרוסיה, בבוא אליו מזכירו והספרן הרח"ל שי' ביאר לו בפרטיות את תוכניה בנית הספריה, שתשמש לחוקרים, ואשר לכך יש לרכוש לספריה גם ספרים שאינם רבניים ואפי' ספרי חול וספרים נגד הדת.

ד) מיד באצתה שעה, בהתיסד הספריה בריגא, הדפיסו לה ניר מכתבים מיוחדים, שהכנתה בה היא אצאאאאאאאא "אוסף ספרים וכתבי-יד ליובאוויטש", בשורה שבאה אמנם נאמר "כל כ"ק אדמו"ר שליט"א" היינו שהוא המאסף והמייסד, כמו כל מוסדות חב"ד שהם של הרבי, אך כמה של הספריה כבר מראה שהיא ספריה של "ליובאוויטש".

ה) באותם ניר המכתבים והגלויות יש כתובה למטלוח ספרים "ביבליותיקה ליובאוויטש ריגא לשביא", בלי השגרת שם הרבי כלל.

ו) הרבי הורבא וביקש מכל המו"ל והמתברים לשלוח ספרים ל"ספריה ליובאוויטש" ובשם הספריה הוא מודה לשולחים. אם אמנם היה המטלוח אליו, מה טעם יש לדברים שהרבי יצוה להודות בשם הספריה.

באותה מודעה, יצוה הרבי להדפיס בהפרדס ועוד, לא נזכר שם הרבי כלל, בנוסח שיצא מפני הרבי והנדפס באגרות קודש, אך בנוסח הנדפס לפועל בהפרדס נכתב "הביבליותיקה ליובאוויטש של כ"ק אדמו"ר ... שליובאוויטש". ושוב גם כאן הכתובה היא ביבליותיקה ליובאוויטש, מבלי להזכיר את שם הרבי כלל.

ז) גם כשהרבי עצמו כתב מכתבים בקשר לכפריה כתב^{RAIK} על ניר המכתבים של הספריה, ולא על ניר המכתבים הפרטי שלו.

ח) גם כאשר הספרן הרח"ל שי' כתב מכתבי בקשה לשלוח ספרים לספריה הרי הוא פונה "בשם בית אסף הספרים וכתב-יד ליובאוויטש" וחותם "מנהל בית אסף הספרים וכתבי-יד ליובאוויטש", מבלי להזכיר (לפעמים) לגמרי את שם הרבי. כאשר אמנם שלח הלה את הספר שנתבקש בחור תשורה לספריה, בודאי לא היתה

כוונתו לרבי, ושוב לא ינכל הרבי לקחת אוהו בתור רכוש פרטי.

ט) גם כאשר הרבי בעצמו מבקש שישלחו לו ספרים ואינו מפרש שהכוונה היא בשביל ספרית ליובאוויטש, ה"ה כותב סיבת דרישה זו "היודעים ומכבדים שם לא ליובאוויטש והם יואילו לכבדני במתנה טובה של ספרים". בודאי יהיה מוזר מאד לבאר את הדברים אילו היתה הכוונה למתנה פרטית, משל למה הדבר דומה שנשיא ארה"ב יפרסם כרוז, כל מי שמוקיר את החופש שבארה"ב מתבקש בשל כך לשלוח לי מתנה פרטית. בודאי לא יהיה הוגן דבר זה. מכאן מוכח שגם כאשר כותב "לכבדני" במתנה הכוונה היא למתנה עבור ספרית ליובאוויטש.

י) כ"ז היה בתקופת אירופה, ששם לא היתה מאורגנת "אגודת חב"ד", וכל הספריה היתה רכוש של תנועת חב"ד בכלל. אמנם בהגיע מרכז התנועה לארה"ב, ששם שם הארגון הרשמי הוא "אגודת חב"ד", מכאן עובר כל הרכוש של תנועת חב"ד לרשותה של ארגון התנועה "אגודת חב"ד".

יא) לא רק משנת ת"ש ואילך, אלא כבר בשנים תרצ"ו-ח התחיל דבנו ברישום רכוש חב"ד ע"ש ארגון אגו"ח בארה"ב, כך היה בנוגע לבניין הישיבה ובענין עבור הרבי באטוואצק שהקניה היתה, או הוצרכה להיות, ע"ש ארגון אגו"ח בארה"ב, והטעם ע"ז כתב המזכיר הר"י פייגיין במכתבים רבים להר"י דזייקאבסאן, כיון שבעלות התנועה באירופה של הימים ההם לא היה בטוח, היה פחד תמיד של החרמה הרכוש ע"י הממשלה. לכן הוחלט לרכוש את הרכוש ע"ש ארגון אגו"ח בארה"ב. לטעם זה נתקשה אגו"ח בארה"ב להוסיף סעיף מיוחד בה"צ "ארסער" שלהם, שביכלתם לקנות נכסי דלא נידיי מחוץ לארה"ב.

יב) גם את התשלומים של המזכירים התחילו לשלם באופן שיר ע"י אגו"ח בארה"ב, שע"ז יהיו רשומים המזכירים כעובדים מטעם אגו"ח בארה"ב.

יג) באותה שעה עדיין לא עבר כל הרכוש של תנועת חב"ד באירופה לידי אבגון אגו"ח בארה"ב, רק אלו שנתפרש בהם בפירוש. אמנם בשעה שבאה החלטת להגר מאירופה לארה"ב את כל המרכז של חב"ד, הרבי ובני ביתו ומזכיריו והישיבה א"א ועוד, אשי ממילא עובר גם כל הרכוש של תנועת חב"ד באירופה לידי הארגון אגו"ח בארה"ב, ואין זה שינוי בעלים אלא שינוי השם.

החלטה זוא החקבלה אצל רבנו בחורף תרצ"ט. על כך כותב בכודיות המזכיר הר"י פייגיין להר"ש לויסין ולהר"י דזייקאבסאן. לא היתה אז עדיין החלטה סופית, אלא החלטה לסדר את הניירות כדי שיהיו מוכנים לעת הצורך. ההחלטה הסופית היתה בעת ביקור הר"י דזייקאבסאן באטוואצק בתחלת אלול תרצ"ט. אז ביחידות דיבר אהו בזה הרבי בארוכה ואמר לו לסדר את הניירות צבמשך חצי שנה יעבור עם ב"ב המזכירים וחלק מהישיבה ועוד לארה"ב.

כך אמנם היה, שמסך חצי שנה נמשכה עריכת הניירות ובסוף חורף ת"ש הגיעו לארה"ב.

- (יד) הטעין האחרון החבאר בעיקר כדי לבאר בזה את דברי רבנו בהיותו בווארשא בחורף ח"ש, שאז אמר לשגרירות ארה"ב בווארשא שאת כתבי-היד השאיל לו הר"י א דזזיקאבסאן והרש"ז העכט בהיותם באנטואק. פירוש הדברים לפי האמת הוא שבאותה שעה כבר היתה ההחלטה להגר את מרכז התנועה לארה"ב, מאז שייכת ספרית חב"ד לאגו"ח בארה"ב, והם נמצאים אצלו רק בהשאלה.
- (טו) לאחר הגיע הרבי לארה"ב הודיע באופן רשמי לממשל ארה"ב שהספריה שייכת לאגו"ח. מהודעה רשמית זו יש כו"כ מסמכים.
- (טז) בנוסף לזה, לאחר שום המלחמה כתב הרבי למארקס שישתדל להציל את חלק הספריה שנשאר בפולין, כיון שהיא שייכת לאגו"ח.
- (יז) אפי' אילו היתה הספריה עד אז שייכת לרבי כרכוש פרטי (שכבר נת"ל בארוכה שאינו כן) מ"מ ע"י אמירה זו, שכודה ששיכת לאגו"ח עי"ז עצמו הקנה אותה לאגו"ח. בקנין אודיחא.
- (יח) אילו היו אומרים שהרבי רצה שהספריה חישאר כרכוש, ורק כדי להצילה הודיע לממשלה אצא ולעוד אנשים שהיא רכושה של אגו"ח, בסום אופן א"א לומר כן, שהיה נגדם בזה חילול השם, וזוהי פגיעה גדולה בכבודו של הרבי לומר שהוא ינהג בדרך זו. ברור, שאפי' אם זאת היתה עיקר הכוונה באמירה זו כדי להציל את הספריה, הרי באמירה זו עצמה היתה דעתו הקדושה להקנות זאת לאגו"ח. ובדאי שבחתימת ניירות אלו נקנית הספריה לאגו"ח גם מטעם דינא למלכותא, שהרי הממשלה הביאה את הרכוש הזה לאר"ב רק בתור כפריה צבורית.
- (יט) החלק הזה האחרון של הספריה שנשאר בפולין, לא הצליחו להציל באותה שעה, בשנת תש"ו. אך בשנים שלאח"ז (הכ"ט-תשי"א) הביאה ממשלת ארה"ב את הספרים היהודיים שהחרימה אצל הגרמנים, והילקה אותם בין הספריות הצבוריות היהודיות בארה"ב. גם ספרית ליובאוויטש ביקשה וקיבלה חלק גדול מספרים אלו בתור כפריה צבורית.
- (כ) אחד מהתנאים של חילוק ספרים אלו היה שאסור למכור את הספרים האלו ומכרז להישאר בספריה הצבורית.
- (כא) מ"ם היו הוצאות קטנות, שעליהם היתה צריכה הספריה עצמה צריכה לשלם. תשלומים אלו באו מקופת אגו"ח בארה"ב. כפשוט, כיון שהספריה שייכת לאגו"ח.
- (כב) ל"ז נעשה גם לאחר הסתלקות הרבי, בקיץ תש"י ובשנת תשי"א. בודאי לא נחקלו אז ספרים אלו כדי שירשי הרבי יהיה להם מה למכור, אלא כדי להגדיל את ספרית ליובאוויטש.
- (כג) על אחד מהמשלוחים של החברה שהתעסקה בספרים אלו, כותבים, חבילה זו כוללת ספרית שהייתה שייכת לישיבה שלכם, לכן היא נשלחה כעת לספרייהכס. בודאי גם כאן הכוונה לשלוח אותם לספריית ליובאוויטש, שאליה היו שייכים הספרים במקורם, ולא נמסר להיות מעתה כרכוש פרטי של יורשי הרבי.

כד) בשנת תשס"ו לערך, היה דיון אצל העו"ד העכט ע"ד סידור תשלומי המסים של יורשי הרבי, עבור הרכוש שירשו ממנו. היה דיון אם להכליל בזה גם את הספרים שבספריה. נעשה גם הערכת המחיר של חלק קטן ביותר מהספריה (כ-5,000 ספרים מתוך 50,000 שבספריה). לפועל הוחלט שלא להכליל את הספרים בהערכה, כיון שהספרים שייכים לספריה א ואינם ירושה פרטית.

כז) כן העיד העו"ד העכט, וכן מוכח מתוך הניירות.

כה) משנת תשכ"ח ואילך היה הלבדשטס ממונה על כל עניני הבייה (700) כולל החיקונים בספריה. במשך הזמן מאז ועד עתה עלו כל ההוצאות הקשורים לספריה ולאח"ז גם הספרן; קרוב ל-\$100,000. אף פרושה לכל זה לא לקח מיורשי הרבי, שהם אטרו במירוש שכ"ז שייך לספריה והם אינם אחראים להוצאות. כן העיד הלבדשטס.

* * *

כח) כן הגענו למסקנה, שבמשך כל השנים של קיומה של הספריה, מאז שנת תרס"ח ועד עצם היום הזה, היה בדור ומוכח סכל פרט שתמיד יהיה הספריה רכוש של תנועת חב"ד בכלל ושל ארגון אגודת חב"ד בפרט.

כט) עפ"ז בטוחים העו"ד שי" שאין כל ספק שבסופו של דבר יהיה נצחון גמור לטובהינו, וא"כ אפשר ללכת למשפט עם מארש של נצחון. שלום דובער לויין

נ.ב.

בכ"ז הזכרתי את נושא הכתבים שעוברים מרבי לרבי ואת נושא מעות המעמד, וע"ז כבר כתבתי בנפרד ביום השישי.

ב"ה יום ג' ט"ו טבת ה'תשמח

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הספרים שנרשם בצדם הוחזרו, היינו שהוחזרו לפני מנ"א תשמ"ה, שאז נסעתי עם וילהלם לבדוק את הספרים שנמסרו לשמירה. עד עתה הוחזרו כל הספרים שברשימתו חוץ משמונה ספרים.

רשימה מפורטת של הספרים שהוחזרו ושלא הוחזרו כתבתי בשעתו לעו"ד שמחה שי' וואקסמן, העוזר של ר' נתן שי' לוין, ומועתק בזה כל המכתב, בנושא הזה:

ב"ה יום ו' עש"ק שמיני ה'תשמ"ז

כבוד העו"ד מר שמחה שי'

שלום וברכה!

במענה לשאלותיו:

מתוך 102 הספרים שמכר בערי (לדבריו) נקנו חזרה 94 ספרים ואילו 8 ספרים עדיין לא נמצאו, ואלו הם:

קניה ראשונה:

(1) הגדה כת"י.

הקניה ע"י מיכאל פלסהיים ומנחם מענדל ראזנפעלד.

קניה שניה:

(2) זהר לובלין.

(3) תקנות חברה קדישא.

הקניה ע"י פייביש וואגל ולונזער.

קניה שלישית:

(4) זכרון.

(5) עבודת הקודש.

(6) וזאת תורת הבית.

(7) שלחן ערוך קרקא.

(8) טורי זהב.

(9) באר הגולה.

(10) דברי נחמיה.

(11) ילקוט חדש.

(12) שו"ת מהרלב"ח.

(13) מגלה עמוקות.

(14) דרך חיים.

הקניה ע"י וואגל, יצחק צבי הייטנר והרב יוסף פדווא.

קניה רביעית:

(15) שפתי כהן.

(16) קיצור פסקי הרא"ש.

(17) מנחת יהודה.

(18) אסור והיתר.

(19) תניא.

(20) תועליות הרלב"ג.

- (21) יפה נוף.
  - (22) אור עינים.
  - (23) שו"ת הרמ"א.
  - (24) עקרים.
  - (25) גבעת המורה.
  - (26) ליקוטי האור.
  - (27) ויכוח יוסף והשבטים (נכרך עמו: עדות ביהוסף).
  - (28) שו"ת הרד"ק.
- הקניה ע"י וואגל, הייטנר, פדווא.

קניה חמישית

- (29) תבואות שור.
  - (30) מהרי"ל לובלין.
  - (31) מהרי"ל קרימונא.
  - (32) אגור.
  - (33) שארית יהודה.
  - (34) נר מצוה.
  - (35) מדרש רבה שאלוניקי.
  - (36) שמן המור.
  - (37) תנ"ך אמ"ד תל"ט.
  - (38) שו"ת הר"ן.
  - (39) כונת האריז"ל.
- הקניה ע"י וואגל, הייטנר, פדווא.

קניה ששית:

- (40) שערי דורא.
  - (41) נורא תהלות.
  - (42) ביאור פי' הרמב"ן.
  - (43) תנ"ך לידא.
  - (44) הישר.
  - (45) כללי התלמוד.
  - (46) יריעות שלמה.
  - (47) סליחות ויניציה.
  - (48) הגדה אמ"ד.
- הקניה ע"י משה באגאמילסקי, יוסף גולדמן, אליעזר כצמן, חיים צבי עדעליס, מנשה קליין.

קניה שביעית:

- (49) אותיות של ר' עקיבא.
  - (50) בחינות עולם.
  - (51) הזכרונות.
  - (52) חדושים נדה.
  - (53) לחם סתרים.
  - (54) נפוצות יהודה.
  - (55) עוז לאלקים.
  - (56) קול בוכים.
  - (57) שערי אורה.
- הקניה ע"י משה באגאמילסקי, עדעליס ומנשה קליין.

קניה 8-9:

- (58) נועם אלימלך.
- הקניה ע"י אהושע שלמה צירקינד, אפרים וואלף, אליעזר כצמן.

700	4\24	גוז	123	מסכת אבות
550	4\24	גוז	53;48	זרע ברך
650	4\24	גוז	324	יסוד האמונה
1200	4\24	גוז	103	מקנה אברהם
550	4\24	גוז	333	מזמור לתודה
800	4\24	גוז	364	מראות הצובאת
700	2\8	גוז	65	שו"ת מהר"י מינץ
	4\24	גוז	363	שושנת העמקים

סך הכל - ספרים שלא נכללו בסכום קניית הספרים חזרה ע"י אגו"ח - \$5150

כעת ארשום את שמות הספרים שהסוחרים טוענים שהם קנו אותם מב. גורארי':

- (1) חק לישראל.
- (2) תהלה לדוד.
- (3) מנחה בלולה.
- (4) אהל מועד.
- (5) תנחומות אל.
- (6) שרש ישי קושטא.
- (7) אגודה.
- (8) עיטור.
- (9) יד חרוזים.
- (10) תפארת ישראל.
- (11) לבוש פראג.
- (12) שמן הטוב.

בברכה

שלום דובער לויין

ארון הספרים שהוחזרו